

Szmirnai Szent Polikárp levele a filippiekhez (fordította: Vanyó László)

Antiochiai Szent Ignác hét leveléhez egészen szorosan kapcsolódik Szmirnai Szent Polikárpnak a filippi egyházhhoz írt levele. A filippi egyház ugyanis kérte Szent Polikárpot, hogy az antiochiai vértanú püspök általa összegyűjtött leveleit másoltassa le, és küldje át hozzájuk. Kérésük teljesítésével küldte el a maga levelét az Ignác-levelek mellé csatoltan. Így Polikárpnak ez a rövid levele megírásánál fogva nem ad semmiféle kidolgozott tanítást, nem őrizte meg számunkra korábban felmerült nehézségek megoldását, mindössze buzdítást ad a hitre, a keresztényekhez méltó életre, és az egyház belső rendjének megőrzésére. Mondatszerkesztési jellegzetességei hasonlóak Római Szent Kelemen Korintusiakhoz írt leveléhez.

Szerzője tekintélyét nem annyira ezzel a levelével szerezte meg, hanem inkább sok évtizedes munkájával, és vértanúhalálával. Ez utóbbiról nem sokkal halála után keletkezett vértanúaktából hallhatunk, az előbbiről pedig a későbbi századok történelemírói írnak; ismert ugyan egy életrajza, amely szerzőjének a száz évvel később élő Pioniosz szmirnai presbitert mondja, de ez az irat semmiképpen sem mondható hitelesnek.

Polikárp levele részben maradt ránk eredeti nyelvén a görög kéziratokban, teljes szövegét csak latin fordításából ismerjük, fordításához pedig a Didakhé bevezetőjében említett Bihlmeyer-féle szövegkiadás szolgált alapul.

Szent Polikárp levele a filippiekhez

Polükarposz és presbitertársai Isten Filippiben levő egyházának; a mindenható Isten és Üdvözítőnk Jézus Krisztus bőséges irgalma és békéje legyen veletek.

I. 1. Urunk Jézus Krisztusban fölöttébb örvendeztem veletek, mert az igaz szeretet utánzatait befogadtátok, ahogyan illett is, elkísértétek azokat, akiket a szenteknek kijáró láncokra vertek, mely láncok az Istentől és Urunktól valóban kiválasztottak diadéjmjai.²⁷⁰ 2. Hitetek gyökere is erős, ősidők óta hirdetik²⁷¹, megmaradt mindezideig, és gyümölcsözik Urunkban, Jézus Krisztusban, aki bűneinkért egészen a haláláig minden szenvedést vállalt, akit Isten feltámasztott, megoldva az alvilági fájdalmait (vö.: ApCsel. 2,24; I. Pét. 1,8); 3. anélkül, hogy látnátok őt, benne hisztek azzal a dicsőséges és kimondhatatlan örömmel, melybe sokan kívánnak bejutni, mert tudják, hogy nem a cselekedetek által, hanem kegyelemben vagytok megváltva (vö.: Ef 2,5 és 8,9), Isten akaratából Jézus Krisztus által.

II. 1. Övezzétek fel ezért csípőtöket és igazságban és félelemben szolgáljatok Istennek (vö.: Pét. 1,13; Ef 6,14; 2. Zsolt 11 v.), elhagyván az üres, hiábavaló beszédet, és sokak tévelyét, bízva abban, aki Urunk Jézus Krisztust feltámasztotta halottaiból, és dicsőséget és trónt adott neki jobbján (vö.: 1Pét 1,21). Neki vetett alá minden mennyeit és földit, neki szolgál minden lélegzetével²⁷², aki el fog jönni élők és holtak bírójaként (vö.: Fil 3,21 és 2,10; ApCsel. 10,42; 2Tim 4,1; 1. Pét 4,5), akinek vérét Isten számonkéri azokon, akik nem hisznek benne. 2. Aki őt halottaiból feltámasztotta, feltámaszt bennünket is (vö.: 2Kor 4,14;

²⁷⁰ Ignác leveleinek gondolatait tükrözik a sorok.

²⁷¹ „ősidők óta hirdetik” – vö. 1 Kelemen-levél I,2; XLVII,6; Szent Pál Fil 1,5; 4,10-18; 2Kor 8,1. Filippi volt az első európai területen Pál által alapított egyház.

²⁷² „neki szolgál minden lélegzetével” – vö. Zsolt 150,6; Iz 57,16; 2Sám 15,29.

1Kor 6,14; Róm 8,11), ha akaratát teljesítjük és parancsait követjük, s szeretjük azt, amit ő is szeretett, ha tartózkodunk minden igazságtalanságtól, kapzsiságtól, harácsolástól, megszólástól, hamis tanúskodástól. A rosszért rosszal ne fizessetek, vagy az átokért átokkal, ökölcsapásért, ökölcsapással, szidalomért szidalommal (vö.: I. Pét 3,9). 3. Emlékezzetek rá, mit mondott az Úr: ne ítéljete, hogy meg ne ítéltessetek (vö.: Mt 7,1-2; Lk 7,36-38)! Bocsássatok meg, hogy ti is bocsánatot nyerjete, irgalmazzatok, hogy nektek is irgalmazzanak! Amilyen mértékkel mérte, nektek is olyan mértékkel mérnek majd vissza. Arra is emlékezzetek: Boldogok a szegények, s akik üldöztetést szenvednek az igazságosságért, mert övék Isten országa (vö.: Mt 5,3 és 10; Lk 6,36-38, 6,20).²⁷³

III. 1. Nem önszántamból írom nektek ezeket testvérek, hanem azért, mert előzőleg ti kértetek rá, hogy írjak nektek az igazságosságról. 2. Hiszen sem én, sem más nem léphet a boldog és dicső Pál bölcsességének nyomába se, aki nálatok volt, az akkor élő emberek színe előtt tanította az igazság igéjét, pontosan és biztosan, aki, amikor tőletek távol volt, akkor is írt nektek leveleket²⁷⁴, melyekbe ha beleolvastok, a nektek adott hit épülésére fog szolgálni; 3. ez a hit mindannyiunk anyja (vö.: Gal 4,26 és 1Kor 13,13), melyet követ a remény, miközben az Isten, Krisztus és a felebarát iránti szeretet jár elől. Aki ezeket követi, az teljesíti az igazságosság parancsolatát. Akiben a szeretet nagy, az távol van minden büntől.

IV. 1. A pénzsóvárgásban van minden rossz eredete (vö.: 1Tim 6,10). Hiszen tudjátok, nem hoztunk magunkkal semmit erre a világra, nem is fogunk elvinni innen magunkkal semmit (vö.: 1Tim 6,7; Jób 1,21), fegyverkezzünk fel az igazságosság fegyvereivel, először magunk tanuljuk meg az Úr parancsainak követését; 2. azután asszonyaitokat tanítsátok, hogy a nekik adott hitben, szeretetben és szentségben, mindenkor őszintén és egyformán szeressék férjüket, minden megtartóztatásban, és gyermekeiket az Úr félelme fegyelmére neveljék; 3. az okos özvegyeket is tanítsátok az Úr hitére, hogy mindenkiért szüntelen imádkozzanak²⁷⁵, tartózkodjanak minden rágalomtól, megszólástól, hamis tanúskodástól, kapzsiságtól és minden rossztól; tudják meg, hogy Isten oltára ők, hogy Isten mindent világosan és élesen átlát, semmi sincs rejtve előtte, sem gondolat, sem elképzelés, de még a szív rejtett dolgai sem (vö.: 1Kor 14,25).

V. 1. Mivel tudjuk, hogy Isten nem hagyja megcsúfolni magát (vö.: Gal 6,7), járjunk parancsához és dicsőségéhez méltóképpen. 2. A diakónusoknak is feddhetetleneknek kell lenniök igazságossága színe előtt, akik nem emberek, hanem Isten és Jézus Krisztus szolgálói; ne rágalmazzanak, beszédjük ne legyen kétértelmű, ne legyenek pénz-sóvárok, hanem mindenben mértéktartók legyenek, irgalmasak, gondosak, akik az Úr igazságának megfelelően élnek, aki mindenki szolgája lett; ha a jelen világban elnyerjük tetszését, akkor elnyerjük majd a jövődőt is, ahogyan megígérte nekünk, hogy feltámaszt halottaiból, és ha hozzá méltó módon élünk, ha hiszünk, vele is fogunk uralkodni. 3. Hasonlóképpen legyenek kifogástalanok az ifjak is minden szempontból, mindenek előtt a tisztaságra legyen gondjuk, zabolázzák meg magukat és tartózkodjanak minden rossztól. Szép és jó dolog ugyanis a világ vágyainak féken tartása, mert minden vágy a lélek ellen hadakozik, és sem paráznák, sem kéjencek, sem fajtalanok nem öröklék Isten országát (vö.: 1Pét 2,11; Gal 5,17; 1Kor 6,9-10), de azok sem, akik illetlent művelnek. Tartózkodni kell tehát mindezekről, engedelmeskedve a presbitériumnak és diakónusoknak, mint Istennek és Krisztusnak; a szüzek szeplőtelen és szent lelkiismerettel éljenek.

VI. 1. A presbiterek pedig legyenek készségesek, könyörületesek mindenki iránt, fordítsák vissza az eltévelyedetteket, látogassák meg a betegeket, ne hanyagolják el az

²⁷³ A bűnkatalógus hasonlít a Róm 1,29 kk-höz és az 1 Kelemen-levél XXXV,5-höz.

²⁷⁴ „leveleket” Polikárp többes számban írja, esetleg ő több levélről tudott?

²⁷⁵ A „szüntelen ima” talán célzás arra, hogy az özvegyek kötelességének tartották azt az ókeresztény egyházban, mert ők is az oltáron felajánlott áldozati adományokból részesültek.

özvegyeket, vagy árvákat, szegényeket; mindenkor, mindenekelőtt azzal törődve, ami jó Isten és az emberek előtt (vö.: Péld 3,4; 2Kor 8,21; Róm 12,17), tartózkodjanak minden haragtól, személyválogatástól, igazságtalan ítélettől, minden fősვნყnség legyen távol tőlük, ne adjanak könnyelműen hitelt akkor, ha valakit vádolnak, ne legyenek kemények az ítéletben, abban a tudatban, hogy mindannyian tartozunk bűneinkért. 2. Ha az Urat kérjük, ő megbocsájt nekünk²⁷⁶, ezért nekünk is meg kell bocsájtani. Az Úr és Isten szeme előtt vagyunk, és mindegyikünknek oda kell majd állni Krisztus ítélszéké elé, és mindannyiunknak számot kell adnia magáról (vö.: Róm 14,10; 2Kor 5,10). 3. Úgy szolgáljunk hát neki félelemmel és teljes tisztelettel, ahogyan ő parancsolta, és az evangéliumot nekünk hirdető apostolok meghagyták, és a próféták, akik előre hirdették Urunk eljövetelét; a jóra törekedve, kerülve a botrányt és az álnok testvéreket, akik képmutatón viselik az Úr nevét, és tévedésbe rántanak üres embereket.

VII. 1. Mindaz, aki nem vallja, hogy Jézus Krisztus testben jött el, az antikrisztus (vö.: 1Jn 4,2-3; 2. Jn 7); aki a kereszt bizonyosságát nem vallja, az a Sátántól való; aki az Úr szavait saját igényeinek megfelelően elferdíti és azt mondja, nincs sem feltámadás, sem ítélet, az a Sátán elsőszülöttje. 2. Hagyjuk el hát sokak hiábavalóságait és a hamis tanokat, forduljunk a kezdettől fogva a nekünk adott tanításhoz, virrasszunk imádságban (vö.: 1Pét 4,7), tartsunk ki a bőjtölésben, könyörgésekkel kérlelve Istent, aki mindent lát, ne vigyen minket kísértésbe (vö.: Mt 6,13), az Úr szava szerint ugyanis: a lélek ugyan készsleges, de a test erőtlen (vö.: Mt 25,41; Mk. 14,38).

VIII. 1. Szüntelenül tartsunk ki tehát reménységünkben és igazságosságunk foglalójában, aki Jézus Krisztus, aki bűneinket saját testében a fára vitte, aki bűnt nem követett el és álnokság nem volt ajkán (vö.: 1Pét 2,24), de mindent elviselt értünk, hogy őbenne éljünk (vö.: 1Pét 2,22). 2. Az ő türelmének utánczóí legyünk, s ha nevéért szenvedünk, megdicsőítjük őt. Ő példát adott nekünk, mi pedig hittünk benne.

IX. 1. Kérlek mindannyiokat, engedelmeskedjete az igazságosság szavának, legyetek kitartóak minden túrésben, ezt a kitartást saját szemetekkel láttátok, nemcsak a boldog Ignatioszban és Zoszimoszban, Rufoszban²⁷⁷, de másokban is, akik közületek valóak voltak, sőt, magában Pálban és a többi apostolban. 2. Meg vagytok győződve róla, hogy mindezek nem hiába futottak (vö.: Fil 2,16; Gal 2,2), hanem a hitben és igazságosságban, s hogy a nekik kijáró hely megvan az Úrnál, akivel együtt szenvedtek. Bizony nem ezt a világot szerették, hanem őt, aki miattunk halt meg és akit értünk Isten feltámasztott (vö.: 2Tím 4,10).

X. 1. Álljatok erősen mindezekben, kövessétek az Úr példáját, szilárdan és megingathatatlanul a hitben, az egymás iránti testvéri szeretetben (vö.: 1Pét 2,17, 3,8; Jn 13,34, 15,12; Róm 13,8), egyesülve az igazságban, szolgáljátok egymást az Úr szelídségében, senkit meg ne vessetek. 2. Ha jót tehettek, el ne mulasszátok, mert az adakozás megment a haláltól (vö.: Tób. 4,10; 12,9). Vessétek alá magatokat egymásnak, legyen kifogástalan életformátok a pogányok előtt, hogy jó tetteitekért dicsérjenek titeket (vö.: 1Pét 5,5; Fi. 5,21; 1Pét 1,12), és ne káromolják az Urat köztetek. 3. Jaj annak, aki miatt az Úr nevét káromolják (vö.: Iz 52,5)! Józanságra tanítsatok mindenkit, melyben magatok is éltek.

XI. 1. Nagy a szomorúságom Valens miatt, aki presbiter volt nálatok, mert nem ismerte fel, milyen tisztséget kapott. Figyelmeztetek ezért titeket, tartózkodjatok a fősვნყnségtől, legyetek tiszták és őszinték, tartózkodjatok minden rossztól. 2. Ha valaki ezekben a

²⁷⁶ VI,2-VII. Markion-ellenes polémia. Markion 138/139-ben útban Róma felé, sikeresen hirdette tanait Filippiben. Talán már Kis-Ázsiában találkozott Markion Polikárpval, akinek elismerését szerette volna megszerezni. (vö. Eusebiosz Egyháztörténet IV,14,7 Óker. írók 4,160. old.; Irenaeus, AH III,3,4; Harvey II,12 kk.); Szent Polükarposz vértanúsága Epilógus 3 (Óker. írók 7,54. old.).

²⁷⁷ Zoszimosz és Rufosz talán Ignác útítársai lehettek, akik ugyancsak vértanúkként haltak meg. Eszerint a filippi egyháznak is voltak már ekkoriban vértanúi.

dolgokban nem tud uralkodni önmagán, hogyan tudja ezeket másoknak hirdetni? Aki nem tartózkodik a fősvénységtől, az a bálványimádással is bepiszkolja magát, és már szinte pogánynak számít, mint aki nem ismeri az Úr ítéletét. Vagy nem tudjuk, hogy a szentek ítélik a világot, mint Pál tanítja (vö.: 1Kor 6,2; vö.: Jer 5,4)? 3. Nem hallottam, nem értesültem semmi ilyesmiről köztetek, akiknél a boldog Pál is munkálkodott, akiket megemlít levele kezdetén. Veletek dicsekszik minden egyházban (vö.: 2. Thessz. 1,4), melyek akkor egyedül ismerték Istent, mi azonban akkor még nem ismertük meg őt. 4. Nagyon bánkódom hát miatta és felesége miatt, testvérek, akiknek bárcsak megadná az Úr az igazi megtérést (vö.: 2Tim 2,25). Józanok legyetek tehát ezen a téren is, az ilyeneket ne tekintsétek ellenségeteknek (vö.: 2. Thessz. 3,15), hanem mint szenvedő tagokat és megtévedteket hívjátok vissza, hogy egész testetek üdvözljön. Ha így cselekedtek, önmagatok építését szolgáljátok.

XII. 1. Hiszem, hogy alapos jártasságotok van a szent írásokban, nincs elöttetek rejtve semmi; nekem ez nem jutott osztályrészül. Csak azt mondom, ami az írásban áll: haragudjatok, de ne vétkezzetek és ne nyugodjon le a nap haragotok fölött (vö.: Ef 4,26). Boldog az, aki erre emlékezik, s gondolom, nálatok így is van. 2. Az Isten, Urunk Jézus Krisztus Atyja, és az örök főpap, az Isten Fia, Jézus Krisztus építsen titeket a hitben és igazságban, és minden szelídségben, haragtól mentesen és türelemben, nagylelkűségben és tűrésben, tisztaságban; adjon nektek részt és örökséget szentjei között, és nekünk is veletek együtt, s mindenkinek, aki az ég alatt van, akik hinni fognak Urunkban Jézus Krisztusban és Atyjában, aki feltámasztotta őt halottaiból (vö.: Ef 6,18)! 3. Imádkozzatok az összes szentekért! Imádkoztatok a királyokért és fejedelmekért, még az üldözökért is, azokért is, akik gyűlölnék titeket, a kereszt ellenségeiért is, hogy gyümölcsötök nyilvánvaló legyen mindenki előtt és tökéletesek legyetek öbenne, (vö.: 1Tim 2,1-2; Mt 5,44; Lk 6,27; Fil 3,18; Jn 15,16; 1Tim 4,15; Jak 1,4; Kol 2,10).

XIII. 1. Ti is írtatok nekem és Ignatiosz is, hogyha valaki Szíriába menne, vigye el a nálatok levő írásokat, amiről gondoskodni is fogok, mihelyst alkalmas idő mutatkozik rá, vagy én, vagy pedig egy futár, akit nevetekben is küldeni fogok. 2. Ignatiosz leveleit, s más írásokat is, melyek itt vannak nálunk, el fogunk küldeni nektek, nagy hasznatok lehet belőlük. A hitről, kitartásról és mindenféle másról szólnak, ilyen dolgokról, melyek a mi Urunk Jézus Krisztusban való épüléstekre szolgálnak. Ha magáról Ignatioszról, vagy azokról, akik vele voltak, megtudtok valami biztosabbat, jelezzétek.²⁷⁸

XIV. Ezeket írtam nektek Kreszkensz által, akit eddig is, most is ajánlok nektek. Feddhetetlenül élt ugyanis köztünk, hiszem, hogy köztetek is hasonlóképpen fog élni. Nővérét is ajánlom, fogadjátok be, ha hozzátok érkezik. Urunk Jézus Krisztusban, a kegyelemben éljetez együtt mindenkivel, aki csak hozzátok tartozik.

²⁷⁸ XIII,1-2. Ezt a fejezetet tekinti J. A. Fischer az I. Polikárp-levélnek (Die Apostolischen Vater Griechisch-deutsch, München, 8. Aufl., 1981, 246. old.). Ignác leveleinek számáról Polikárp nem mond semmit.